

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

[Redacted address block]

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

[Redacted name]
senior adviseur juridische
zaken

T 070 370 79 11
F 070 370 75 16

Datum 31 augustus 2018
Onderwerp Besluit op uw Wob-verzoek

Ons kenmerk
2352403

Uw kenmerk
[Redacted]

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Geachte heer [Redacted],

In uw brief van 2 juli 2018, ontvangen op 3 juli 2018, hebt u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) verzocht om informatie die binnen mijn ministerie aanwezig is.

U wilt informatie ontvangen over de vrijheid van meningsuiting en de gedragsregels voor advocaten zoals vastgesteld door de Nederlandse orde van advocaten (hierna: NOvA). Daaronder begrijpt u ook brieven of andere documenten die door mijn ministerie ter zake zijn ontvangen van de NOvA en van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK). U wenst informatie te ontvangen die is vastgelegd of ontvangen na 1 juni 2017. Bij e-mail van 15 augustus jl. hebt u laten weten dat de brieven van u aan het ministerie en de brieven die in antwoord daarop aan u zijn toegezonden, geen onderdeel uitmaken van uw verzoek.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar [bijlage 1](#).

Inventarisatie documenten

In totaal zijn 21 documenten aangetroffen die onder de reikwijdte van uw verzoek vallen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als [bijlage 2](#) bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Besluit

Ik heb besloten deels aan uw verzoek tegemoet te komen en de informatie opgenomen in de documenten met nummers 1, 3 en 18 openbaar te maken, met uitzondering van de daarin vermelde persoonsgegevens. Voor de motivering verwijs ik naar § III van het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

De documenten met nummers 6, 12, 13, 15, 16 en 20 maak ik eveneens deels openbaar, met uitzondering van de daarin vermelde persoonsgegevens en persoonlijke beleidsopvattingen. Ik verwijs voor de motivering naar § III en IV van het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

De documenten met nummers 2, 8 en 17 zijn reeds openbaar; onder § V van het onderdeel 'Overwegingen' zijn de vindplaatsen van deze documenten vermeld. Reeds openbare documenten vallen niet onder de Wob.

In de documenten met nummers 4, 5, 7, 9, 10, 11, 14, 19 en 21 blijft er na weglating van de informatie die ik weiger op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e van de Wob en artikel 11, eerste lid van de Wob geen informatie over de bestuurlijke aangelegenheid over die voor afzonderlijke verstrekking in aanmerking komt. Ik heb daarom besloten deze documenten in hun geheel te weigeren. Voor de motivering verwijs ik naar § III en IV van het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

Overwegingen

I. Algemeen

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

De Wob kent geen beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

II. Reikwijdte van uw verzoek

Met uw Wob-verzoek vraagt u om informatie over de vrijheid van meningsuiting en de gedragsregels voor advocaten zoals vastgesteld door de NOVA. Daaronder begrijpt u ook brieven of andere documenten die door mijn ministerie ter zake zijn ontvangen van de NOVA en van het ministerie van BZK.

Bij brief van 20 september 2017 hebt u de verhouding tussen de vrijheid van meningsuiting en de gedragsregels onder de aandacht van mijn ministerie gebracht. Deel van de naar aanleiding van uw verzoek aangetroffen stukken betreft documenten die uitsluitend procesmatige informatie bevatten over de beantwoording van uw brief. Gelet op de bewoording van uw Wob-verzoek

beschouw ik deze documenten als niet vallend onder de reikwijdte van uw verzoek.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Uw verzoek ziet op stukken die specifiek betrekking hebben op het onderwerp vrijheid van meningsuiting en gedragsregels voor advocaten. Stukken die betrekking hebben op de verhouding tussen grondrechten enerzijds en de mogelijkheid van delegatie anderzijds, en die dus niet specifiek zien op de vrijheid van meningsuiting en de gedragsregels voor advocaten, zijn in dit verband eveneens buiten beschouwing gelaten.

Datum
31 augustus 2018
Ons kenmerk

III. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd. In alle aangetroffen documenten die onder de reikwijdte van uw verzoek vallen en die niet reeds openbaar zijn, staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat ten aanzien van deze gegevens – die ook uw persoonsgegevens omvatten – het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten.

Het merendeel van deze niet-openbaargemaakte gegevens betreffen persoonsgegevens van ambtenaren. Daarbij is het volgende van belang. Waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, kan slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer. Dit ligt anders indien het betreft het openbaarmaken van namen van de ambtenaren. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaarmaken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Wob. Bovendien gaat het niet om ambtenaren die uit hoofde van hun functie reeds in de openbaarheid treden.

Verder weiger ik om de directe contactgegevens en de handtekeningen van ambtenaren openbaar te maken. Ten aanzien van directe contactgegevens acht ik het algemene belang van openbaarheid voldoende geborgd met het openbaar zijn van algemene contactgegevens van de betrokken bestuursorganen. Handtekeningen weiger ik om het risico op identiteitsfraude te beperken.

IV. Persoonlijke beleidsopvattingen

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip "documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad" onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren en hun politieke en ambtelijk leidinggevenden, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Ten aanzien van deze stukken moet van de bedoeling om ze als stukken voor intern

beraad beschouwd te zien, uitdrukkelijk blijken of men moet deze bedoeling redelijkerwijs kunnen vermoeden. Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en -voorbereiding gewaarborgd moet zijn. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan: meningen, opinies, commentaren, voorstellen, conclusies met de daartoe aangevoerde argumenten.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Datum
31 augustus 2018

Ons kenmerk

De documenten met nummers 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 14, 19, 20 en 21 zijn e-mails tussen ambtenaren van mijn ministerie. Deze e-mails zijn gewisseld in het kader van de inhoudelijke voorbereiding op de reactie op uw brieven van 20 september 2017 (3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 en 14) en 12 juni 2018 (19, 20 en 21). Deze e-mails zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevatten persoonlijke beleidsopvattingen (met uitzondering van document 3). Ik verstrek daarover geen informatie.

Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering indien de standpunten van ambtenaren zelfstandig worden betrokken in de publieke discussie. Ik zie dan ook geen aanleiding om met toepassing van artikel 11, tweede lid, van de Wob in niet tot personen herleidbare vorm informatie te verstrekken over deze persoonlijke beleidsopvattingen.

De documenten met nummers 11, 12 en 15 betreffen e-mails gewisseld tussen ambtenaren van mijn ministerie en het ministerie van BZK (11 en 12) en het ministerie van Financiën (15). Het document met nummer 11 is opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevat persoonlijke beleidsopvattingen, waarover ik geen informatie verstrek. Het gaat om een gedachtewisseling tussen ambtenaren over de kwestie die u in uw brief van 20 september 2017 hebt aangekaart.

Document 12 is een e-mail van een ambtenaar van mijn ministerie aan een ambtenaar van het ministerie van BZK, waarin verslag wordt gedaan van een overleg met de NOVA. Ook dit document bevat persoonlijke beleidsopvattingen. Die persoonlijke beleidsopvattingen worden niet openbaar gemaakt, evenmin als de in het document vermelde persoonsgegevens. De informatie over het overleg met de NOVA wordt wel openbaar gemaakt.

Document 13 betreft een e-mail met in de bijlage een notitie opgesteld door een ambtenaar van mijn ministerie voor intern gebruik. Deze notitie bestaat uit persoonlijke beleidsopvattingen, die niet openbaar worden gemaakt. De e-mail wordt, met uitzondering van de persoonsgegevens, wel openbaar gemaakt.

Document 16 is een nota aan mij opgesteld door een ambtenaar van mijn ministerie. De persoonlijke beleidsopvattingen in dit document betreft commentaar met betrekking tot de communicatie. Hierover verstrek ik geen informatie. De rest van de nota wordt, met uitzondering van de persoonsgegevens, wel openbaar gemaakt.

Het document met nummer 18 bevat eveneens persoonlijke beleidsopvattingen waarover ik geen informatie verstrek. De bijlage bij dit document bevat een

concept-antwoord op uw brief van 20 september 2017. Ik verstrek daarover geen informatie, omdat het betreffende concept bestaat uit persoonlijke beleidsopvattingen voor zover deze afwijken van het definitieve antwoord dat aan u is verstuurd.

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken

Datum
31 augustus 2018

Ons kenmerk

Voor de documenten met nummers 4, 5, 7, 9, 10, 11, 14, 19 en 21 geldt dat na weglating van informatie met toepassing van de weigeringsgrond van artikel 11, eerste lid (en artikel 10, tweede lid aanhef en sub e) van de Wob, er geen wezenlijk inhoudelijke informatie overblijft. Voor zover er ook feitelijke informatie in het document staat, is die informatie zodanig verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat die daar niet los van kan worden gezien. Ik heb besloten deze documenten in hun geheel te weigeren.

V. Documenten reeds openbaar c.q. reeds in uw bezit

Document met nummer 2 betreft een brief van 19 september 2017 van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de NOvA. De NOvA heeft deze brief op haar website openbaar gemaakt onder het kopje 'integrale reacties'.¹ Omdat de brief daarmee reeds openbaar is, en de Wob niet van toepassing is op reeds openbare documenten, wordt dit document niet bij dit besluit verstrekt.

Document met nummer 8 betreft een brief van de griffier van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie aan de minister, met in de bijlagen uw brief van 27 oktober 2017 aan de vaste commissie, de brief van 17 oktober 2017 van de minister aan u en uw brief aan de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van 2 oktober 2017. De brief van de commissie aan het ministerie is door de Tweede Kamer gepubliceerd.² De brief is daarmee reeds openbaar. De bijlagen bij deze brief, die door de Tweede Kamer niet zijn gepubliceerd, worden gelet op uw bericht van 15 augustus 2018 buiten beschouwing gelaten.

Het document met nummer 17 is mijn aanbiedingsbrief aan de voorzitter van de Tweede Kamer, waarbij ik de Kamervoorzitter een afschrift van mijn brief aan u van 19 februari 2018 heb gezonden. Ook deze brief is reeds openbaar³ en daarop is de Wob dan ook niet van toepassing.

Wijze van openbaarmaking

Met inachtneming van het voorgaande treft u de documenten met nummers 1, 3, 6, 12, 13, 15, 16, 18 en 20 bij dit besluit in kopie aan (bijlage 3). Tevens zullen dit besluit en de daarbij openbaargemaakte stukken op www.rijksoverheid.nl worden geplaatst.

¹ <https://www.advocatenorde.nl/consultatie-gedragsregels>.

² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2017Z14950&did=2017D31194>.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/sander-dekker/documenten/kamerstukken/2018/02/20/tk-reactie-op-stelling-rechtsadvies-naar-aanleiding-van-besluit-van-vaste-commissie-voor-veiligheid-en-justitie>.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
de Minister voor Rechtsbescherming,
namens deze,

K. Werkhorst
Hoofd sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Datum
31 augustus 2018
Ons kenmerk

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan: de Minister voor Rechtsbescherming, ter attentie van de Directie Wetgeving en Juridische Zaken, Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid, Postbus 2030, 2500 EH Den Haag.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

- a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
- b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
- c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
- d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 2 van hoofdstuk 2 van de Wet bescherming persoonsgegevens, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
- c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
- g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Datum

31 augustus 2018

Ons kenmerk

aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.
4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.
7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
  - b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.
8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.
4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Datum
31 augustus 2018
Ons kenmerk

Bijlage 2 – Inventarislijst

Nr.	Document	Beoordeling	Wob	Afzender	Ontvanger
1.	brief van 12 juli 2017	Deels openbaar	10.2.e	NOVA	Minister van Veiligheid en Justitie
2.	brief van 19 september 2017	Reeds openbaar	-	Minister van Veiligheid en Justitie	NOVA
3.	e-mail van 28 september 2017	Deels openbaar	10.2.e, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaren van het ministerie van JenV
4.	e-mail van 2 oktober 2017	Niet openbaar	10.2.e, 11.1	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
5.	e-mail van 5 oktober 2017	Niet openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
6.	e-mail van 10 oktober 2017	Deels openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
7.	e-mail van 10 oktober 2017	Niet openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
8.	brief griffier vaste commissie voor Veiligheid en Justitie 9 november 2017	Reeds openbaar	-	Griffier van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	Minister van Justitie en Veiligheid
9.	e-mail van 15 november 2017	Niet openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
10.	twee e-mails van 28 november en 11 december 2017	Niet openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV en vice versa	Ambtenaar van het ministerie van JenV en vice versa
11.	twee e-mails van 28 en 30 november 2017	Niet openbaar	10.2.e, 11.1,	Ambtenaar van het ministerie van JenV en vice versa	Ambtenaar van het ministerie van BZK en vice versa

			buiten reikwijdte		
12.	e-mail van 14 december 2017	Deels openbaar	10.2.e, 11.1	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van BZK
13.	e-mail van 18 januari 2018 met in de bijlage de notitie "Inhoudelijke notitie artikelen 7 Grw en 11a Advocatenwet"	E-mail deels openbaar, bijlage niet openbaar	10.2.e, 11.1	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Medewerkers van de NOVA
14.	zes e-mails 18-22 januari 2018	Niet openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
15.	twee e-mails van 18 en 29 januari 2017	Deels openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV (en vice versa)	Ambtenaar van het ministerie van Financiën (en vice versa)
16.	nota voor de Minister voor Rechtsbescherming van 31 januari 2018	Deels openbaar	10.2.e, 11.1	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Minister voor Rechtsbescherming
17.	brief Minister voor Rechtsbescherming 20 februari 2018	Reeds openbaar	-	Minister voor Rechtsbescherming	Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
18.	e-mail van 21 februari 2018	Deels openbaar	10.2.e.	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Medewerker van de NOVA
19.	e-mail van 15 juni 2018	Niet openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
20.	e-mail van 19 juni 2018	Deels openbaar	10.2.e, 11.1, buiten reikwijdte	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaar van het ministerie van JenV
21.	e-mail van 22 juni 2018	Niet openbaar	11.1, 10.2.e	Ambtenaar van het ministerie van JenV	Ambtenaren van het ministerie van JenV

017 03:24 0002

Ministerie van Veiligheid en Justitie
De heer drs. S.A. Blok
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Den Haag, 12 juli 2017

dossiernummer: 600914

uw kenmerk:

telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 35

e-mail: gedragsregels2017@advocatenorde.nl

Betreft: consultatie Herijking Gedragsregels 2017

Geachte minister,

Eind 2015 heeft de algemene raad de Commissie herijking gedragsregels 2017 ingesteld. De commissie, onder leiding van de oud-deken Jan Loorbach, had als opdracht te bezien in hoeverre de bestaande gedragsregels dienen te worden herzien. Hierbij hebben zij zich uitvoerig laten voeden door ideeën, meningen en discussies vanuit het veld.

De commissie heeft een advies uitgebracht dat op 19 en 30 juni in de algemene raad is besproken. Het advies van de commissie wordt nu door de algemene raad ter consultatie aangeboden aan de balieleden en een groep stakeholders buiten de advocatuur. De algemene raad is in het bijzonder geïnteresseerd in uw zienswijze op deze conceptversie en nodigt u van harte uit om te reageren op het consultatiedocument. De herijkte verzameling gedragsregels heeft een nieuwe thematische rubricering. De regels die zien op de maatschappelijke rol van de advocaat hebben een prominente eerste plaats gekregen. Daarna volgen gedragsregels over de advocaat in de verhouding tot de cliënt. De derde rubriek ziet op de relatie tot de deelnemers in de rechtspleging en de vierde rubriek gaat in op de advocaat in verhouding tot de eigen beroepsgroep.

De gedragsregels verwoorden de onder advocaten heersende opvattingen over de normen die alle advocaten moeten hanteren bij de uitoefening van hun vak. Ze zijn bedoeld als richtlijn voor advocaten. De huidige tekst van de gedragsregels stamt uit 1992. Die tekst verving destijds de Gedragsregels 1980. De herziening in 1980 vond plaats ter vervanging van de 'ereregelen voor advocaten' uit 1968. Hoog tijd dus voor een set eigentijdse gedragsregels.

Het consultatiedocument is te vinden op <https://www.advocatenorde.nl/dossier/herijking-gedragsregels/consultatie-gedragsregels>. Ook wijzen wij u graag op de aanbiedingsbrief van de Commissie Loorbach (zie bijlage) waarin onder meer een toelichting staat op de aard van de gedragsregels en het proces van de herijking. U krijgt in het consultatiedocument gedragsregels 2017 de mogelijkheid om op ieder onderdeel apart te reageren (zie bijlage). De vragenlijst treft u aan in het dossier herijking gedragsregels. Wij verzoeken u vriendelijk te reageren via de online vragenlijst. In de bijlage treft u tevens een

Bezoekadres
Nieuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

www.advocatenorde.nl

017 09:24 0003

overzicht aan van de te beantwoorden vragen. Mocht u graag schriftelijk reageren, dan kunt u uw reactie sturen aan de NOvA, ter attentie van 10.2.e postbus 30851, 2500 GW te Den Haag. Deze brief is ook per e-mail aan u gestuurd.

Mocht u vragen hebben over de consultatie en/of het werk van de Commissie herijking Gedragsregels 2017 dan kunt u contact opnemen met 10.2.e secretaris en tevens lid van de commissie via 10.2.e @advocatenorde.nl.

De NOvA zal ontvangen reacties (samengevat of integraal) op de consultatiepagina van haar website openbaar maken na de sluitingsdatum. Indien u niet wilt dat uw naam en/of reactie wordt gepubliceerd, verzoeken wij u dat in uw reactie aan te geven.

De algemene raad streeft ernaar om na de beoordeling van alle binnengekomen reacties de nieuwe verzameling gedragsregels eind 2017 vast te stellen.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

mr. B.J.R. van Tongeren
algemeen deken

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DWJZ/SBR
Verzonden: donderdag 28 september 2017 8:35
Aan: 10.2.e - BD/DWJZ/SBR; 10.2.e - BD/DWJZ/SBR; 10.2.e
 - BD/DWJZ/SBR
Onderwerp: FW: brie 10.2.e Advocatuur
Bijlagen: getDocument.pdf

Dag dames en heer,

Een vraag voor het JBO: Zijn de artikelen 11a Advocatenwet **buiten reikwijdte** in strijd met artikel 7 Grondwet? Voor het gemak hieronder de betreffende artikelen.

Groet 10.2.e

Grondwet

Geldend van 15-07-2008 t/m heden

Artikel 7

1. Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.
2. De wet stelt regels omtrent radio en televisie. Er is geen voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisieuitzending.
3. Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door andere dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verlof nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden.
4. De voorgaande leden zijn niet van toepassing op het maken van handelsreclame.

Advocatenwet

Geldend van 01-03-2017 t/m heden

Artikel 11a

1. Voor zover niet bij wet of bij verordening van het college van afgevaardigden anders is bepaald, is de advocaat ten aanzien van al hetgeen waarvan hij uit hoofde van zijn beroepsuitoefening als zodanig kennis neemt tot geheimhouding verplicht. Dezelfde verplichting geldt voor medewerkers en personeel van de advocaat, alsmede andere personen die betrokken zijn bij de beroepsuitoefening.
2. De geheimhoudingsplicht, bedoeld in het eerste lid, blijft voortbestaan na beëindiging van de beroepsuitoefening of de betrekking waarin de werkzaamheden zijn verricht.

buiten reikwijdte

buiten reikwijdte

8

8

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DWJZ/SBR
Verzonden: dinsdag 10 oktober 2017 10:44
Aan: 10.2.e - BD/DWJZ/SBR
Onderwerp: artikel 11a, eerste lid Advocatenwet versus artikel 7 Grw
Bijlagen: Artikel Regelmaat over gedelegeerde regelgeving.pdf; 13872 3.pdf; Advocatie maandag 9.docx; relevante wetsartikelen.docx; brief..pdf

Goedemorgen 10.2.e

11.1

Eind september ontving de MV&J een brief van toen nog advocaat mr 10.2.e met het verzoek om tot heroverweging van artikel 11a van de Advocatenwet over te gaan wegens strijd met artikel 7 van de Grw (brief opgenomen als bijlage). Van de brief is een afschrift naar de Vzs Tweede en Eerste Kamer, MinBzk en de NOvA gegaan. buiten reikwijdte

Tot 1 jan 2015 was de geheimhoudingsplicht alleen in de Gedragsregels 1992 opgenomen. Op dit moment worden de Gedragsregels herzien en daarin wordt een invulling gegeven aan de geheimhoudingsplicht. Dit laatste is de trigger voor mr 10.2.e om zich tot de MV&J te wenden.

11.1

In artikel 11a, eerste lid, is de geheimhoudingsplicht voor advocaten vastgelegd met de woorden 'is de advocaat ten aanzien van al hetgeen waarvan hij uit hoofde van zijn beroepsuitoefening als zodanig kennis neemt tot geheimhouding verplicht.' Artikel 11a, eerste lid, bepaalt voorts dat bij wet of verordening van het college van afgevaardigden anders kan zijn bepaald.

11.1

Zie in dit verband de passages uit de toelichting op de Grondwet (zie ook bijlage 13872.3) en oa pagina 244 uit een artikel uit Regelmaat van Luc Verhey, waar 10.2.e ook nog verschillende malen wordt aangehaald.

Pag 18:

'De conclusie is, dat de in het onderhavige wetsontwerp voorkomende beperkingsclausule 'behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet' inhoudt dat:

1. **alleen de formele wetgever, zonder delegatiemogelijkheid, bevoegd is de uitoefening van het grondrecht aan beperkingen te onderwerpen;**
2. de wetgever, van deze beperkingsbevoegdheid gebruik makende, ervoor moet zorg dragen, dat in het concrete geval, waarin een beperking zich effectueert, uiteindelijk een rechtsgang naar een rechterlijk orgaan openstaat.'

Pag 23:

'In die gevallen, waarin de Grondwet aan de wetgever verbiedt een hem toegekende bevoegdheid aan een lager orgaan over te dragen, te delegeren, houdt dit verbod allereerst in dat de wetgever ten aanzien van het betreffende onderwerp geen regelgevende bevoegdheid mag overdragen. Ten einde het delegatieverbod tot zijn recht te laten komen zal daarin tevens het voorschrift moeten worden gelezen dat de wetgever niet door het gebruik van vage formuleringen ten aanzien van het betreffende onderwerp de hem opgedragen taak in feite aan een lager orgaan overlaat. Zo zal, wanneer de Grondwet het beperken van een grondrecht alleen bij formele wet toestaat, de wet zelf moeten aangeven hoever de grondrechtsbeperking gaat. Constructies, waarbij niet uit de wet zelf de omvang van de grondrechtsbeperking volgt doch deze door een lager orgaan moet worden ingevuld, zijn in strijd met bij voorbeeld de clausule «behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet».

buiten reikwijdte

Hoe kijk jij tegen de formulering 'behouden ieders verantwoordelijkheid volgens de wet' en 'Voor zover niet bij wet of bij verordening van het college van afgevaardigden anders is bepaald' en in haar kielzog 'voorzover niet bij of krachtens de wet anders is bepaald, aan?

Alvast hartelijk dank voor het meedenken.

Met vriendelijke groet

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e @minvenj.nl

Verzonden: donderdag 14 december 2017 16:50

Aan: 10.2.e

Onderwerp: 7 Gw/ art 11a Advocatenwet

Ha dag 10.2.e

Vanmiddag hebben wij de NOvA bijgepraat over de bevindingen tot nu toe. 11.1

11.1 De NOvA begrijpt het probleem van de ongrondwettige delegatie in artikel 11a Advocatenwet en gaat intern bespreken hoe er tegen een wijziging op dit punt aangekeken wordt.

buiten reikwijdte

Met vriendelijke groet

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

10.2.e

Van: 10.2.e BD/DWJZ/SBR
Verzonden: donderdag 18 januari 2018 11:13
Aan: 10.2.e @advocatenorde.nl
CC:
Onderwerp: concept- antwoord mr 10.2.e
Bijlagen: Brief 10.2.e advocatuur van 2092017.pdf; Inhoudelijke notitie artikelen 7 Grw en 11a Advocatenwet.docx; Antwoordbrief versie 18jan18 (2).docx

Dag 10.2.e

Eerder spraken wij al over de brief van mr 10.2.e Hierbij stuur ik je de concept-reactie met het verzoek te bezien of jullie akkoord kunnen gaan met de passages waarin de NOvA genoemd wordt. De brief van 10.2.e heb ik nog even ter info bijgevoegd evenals het inhoudelijke verhaal.

Met vriendelijke groet

10.2.e

10.2.e

Van: **10.2.e** (DB/FRI) **10.2.e**@minfin.nl>
Verzonden: maandag 29 januari 2018 9:35
Aan: **10.2.e** - BD/DWJZ/SBR
Onderwerp: RE: afstemming met FIN

Goedemorgen **10.2.e**

11.1

Groeten,

10.2.e

Van: **10.2.e** - BD/DWJZ/SBR [mailto:**10.2.e**@minvenj.nl]
Verzonden: donderdag 18 januari 2018 10:23
Aan: **10.2.e** (DB/FRI)
Onderwerp: RE: afstemming met FIN

Beste **10.2.e**

Naar aanleiding van jouw eerdere mailcorrespondentie met mijn directeur Anneke van Dijk hierbij, ter afstemming, het concept-antwoord nav het VKC-verzoek van 9 november 2017.

De VKC heeft de MJ&V verzocht om een afschrift van het concept-antwoord aan mr **10.2.e** over de ongrondwettige regeling van de geheimhoudingsplicht van advocaten. Het concept-antwoord bevat de conclusie dat de formulering van artikel 11a, eerste lid, Advocatenwet, een ongrondwettige delegatiegrondslag bevat en daarom aanpassing behoeft. Het concept is in overleg met Constitutionele Zaken en Wetgeving (BZK) tot stand gekomen.

buiten reikwijdte

Als bijlage bij de mail zijn opgenomen:

- VKC-verzoek van 9 november 2017 (1)
- Brief **10.2.e** over geheimhoudingsplicht (2)
- Inhoudelijke notitie artikelen 11a Advocatenwet en 7 Grw (3)
- Concept-antwoord aan mr **10.2.e** (4)

Uiteraard zijn wij altijd bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet

10.2.e

Minister voor Rechtsbescherming

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Staats- en
Bestuursrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

nota

Ongrondwettigheid artikel 11a, eerste lid, Advocatenwet

Contactpersoon

10.2.e

Telefoon

10.2.e

Datum

31 januari 2018

Ons kenmerk

2194976

Dossiernummer

2155171

1. Doel nota

Instemmen met de

- conceptbrief aan de Tweede Kamer;
- concept- antwoordbrief aan mr. 10.2.e en ondertekening daarvan door de directeur DWJZ.

2. Aanleiding, gevraagde actie(s) en advies

Op 9 november 2017 heeft de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie u gevraagd om een afschrift van uw antwoord op een brief aan 10.2.e Rechtsadvies.

3. Toelichting op het advies

Mr. 10.2.e van 10.2.e Rechtsadvies levert al jarenlang een strijd voor onder andere de vrijheid van meningsuiting. Tot 9 oktober jl. was hij advocaat. Hij heeft u bij brief gevraagd of de formulering van de bepaling inzake de geheimhoudingsplicht voor advocaten, zoals neergelegd in de Advocatenwet, op een specifiek onderdeel in strijd is met artikel 7 van de Grondwet. De Grondwet bepaalt dat alleen de formele wetgever de omvang van de vrijheid van meningsuiting kan bepalen (en deze dus bijvoorbeeld kan inperken). In artikel 11a van de Advocatenwet is bepaald dat niet alleen de formele wetgever maar ook het college van afgevaardigden van de Nederlandse Orde van Advocaten de bevoegdheid heeft om (bij verordening) te bepalen in welke gevallen de geheimhoudingsplicht van de advocaat kan worden doorbroken. Hierdoor heeft dat college op dit moment de bevoegdheid om de omvang van de vrijheid van meningsuiting van advocaten te bepalen, hetgeen op gespannen voet staat met de Grondwet. De conclusie is dat deze bepaling heroverwogen moet worden. In de antwoordbrief wordt mr. 10.2.e over het voornemen tot heroverweging geïnformeerd. Daarbij wordt tevens aangegeven dat hiertoe, zoals gebruikelijk, contact wordt opgenomen met de NOvA.

10.2.e

4. Politieke en bestuurlijke context

Aangezien de geheimhoudingsplicht voor de advocatuur via een nota van wijziging bij de Wet toezicht en positie tuchtrecht in de Advocatenwet gecodificeerd is heeft de Afdeling advisering van de Raad van State zich niet

uitgesproken over deze bepaling. De Tweede en de Eerste Kamer hebben ingestemd met de bepaling en deze is op 1 januari 2015 in werking getreden.

Bij een volgende gelegenheid zal de Advocatenwet op dit punt gewijzigd worden.

buiten reikwijdte

Directie Wetgeving en
Juridische Zaken
Sector Staats- en
Bestuursrecht

Datum
31 januari 2018

Ons kenmerk
2194976

5. Communicatie

Mr. 10.2.e wordt per brief op de hoogte gesteld en de Vaste commissie van Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer heeft om een afschrift van het antwoord verzocht. Daarmee neemt ook de Tweede Kamer kennis van het voornemen tot aanpassing van de Advocatenwet op dit onderdeel. 11.1

11.1

6. Afstemming

De concept-brief aan mr. 10.2.e is afgestemd met DRb, de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Financiën. De NOVA en Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) zijn op de hoogte gesteld.

7. Bijlagen

Als bijlagen zijn opgenomen:

- Conceptbrief aan de Voorzitter van de Vaste commissie van Veiligheid en Justitie, door u te ondertekenen.
- Conceptbrief aan mr. 10.2.e, door directeur DWJZ te ondertekenen na uw instemming met deze nota.
- Brief van de Voorzitter van de Commissie Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer, ter informatie.
- Brief van Mr. 10.2.e ter informatie.

10.2.e

Van: 10.2.e BD/DWJZ/SBR
Verzonden: woensdag 21 februari 2018 15:21
Aan: 10.2.e
Onderwerp: ongrondwettige regeling van de geheimhoudingsplicht van advocaten
Bijlagen: Antwoord mr 10.2.e feb18.pdf

Goedemiddag 10.2.e

In de bijlage treft u een reactie aan van de Minister voor Rechtsbescherming in antwoord op de vraag van mr 10.2.e of artikel 11a, eerste lid, Advocatenwet in overeenstemming is met artikel 7 van de Grondwet. Voor de inhoud verwijs ik u korthedshalve naar het antwoord van de Minister. Graag zou ik hierover met u in overleg treden.

Met vriendelijke groet

10.2.e

van: 10.2.e - BD/DRB/TR

Verzonden: dinsdag 19 juni 2018 8:27

Aan: 10.2.e - BD/DRB/TR

Onderwerp: overdracht zaak

20

Goedemorgen 10.2.e

buiten reikwijdte

De aanleiding voor deze wijziging was een brief van Mr. 10.2.e over de 'vermeende ongrondwettigheid van artikel 11a Advocatenwet'.

Mr. 10.2.e heeft thans in de vaststelling van de gedragsregels advocatuur opnieuw aanleiding gezien de Minister voor rechtsbescherming aan te schrijven. Hij verzoekt om vernietiging van de vaststelling van de gedragsregels advocatuur 2018 bij KB omdat de gedragsregels normen zouden bevatten die voorbehouden zijn aan de grondwetgever.

buiten reikwijdte en 11.1

Groet 10.2.e